

Pálfalvai Zoltán
igazgató

Bolyai János minden idők egyik legeredetibb gondolkodású matematikusa tragikus sorsú hadmérnök, aki műveiben messze meghaladja korát.

Kedves Vendégeink, Kollégáim, Tanítványaink!

Aligha találunk olyan – Bolyai életével és munkásságával foglalkozó – írást, amelyik nem ezekkel a szavakkal kezdődne. Az élettörténetét megismerő olvasó hamar rá-

jön, hogy a névadónkról leírt sorokban nincs semmi túlzás. Mi az, ami a világ egyik legnagyobb matematikusának életét végigkíséri? Tudomány, művészet, társadalmi és gazdasági problémák megoldásának, valamint a boldogságnak a keresése. Nincs olyan – bolyais diák és tanár biztosan –, ki ne ismerné a matematikában egy teljesen új szemléletet, „semmiből egy új, más világot teremtő” matematikus felfedezését. Az ő geometriája, „az új, más világ” nélkül elképzelhetetlen lenne a legmodernebb kor vívmányainak – rakétáknak és műholdaknak – a működése. Elmondhatjuk, hogy a modern matematika tizenkilencedik és huszadik században bekövetkezett fejlődése nagymértékben köszönhető Bolyai János munkásságának.

Az 1800-as évek elején tudott olyat alkotni, amit igazán csak a huszadik század embere volt képes hasznosítani. Abszolút geometriája tehát forradalmi tanítás, amelytől az akkor uralkodó haladásellenes eszmevilágban nevelkedettek visszariadtak. Részből ez a maradi gondolkodás volt az oka annak, hogy zseniális felfedezésének csak évtizedekkel a halála után lehetett sikere, amikor már a társadalom belső ellentmondásai minden téren, a matematika terén is kifejeztették az éles kritikát.

A munkáját fogadó értetlenség elkeserítette, így gyakran talált a zenében vigasztalást. Kiváló zenész volt, virtuóz hegedűjátékát már fiatal korában is sokan megcsodálhatták.

Bolyai tisztában volt új, más világa forradalmi merészségével, és hasonló merészséggel – bár összehasonlíthatatlanul kevesebb sikerrel – igyekezett társadalmi

kérdéseket is megoldani. Ezt pedig nem tűrhette az összeomló táblabíróvilág konzervativizmusa. Kiközösítették tehát maguk közül úgy, hogy még az emlékéit is igyekeztek elhalványítani. Forradalmi lángelme volt, s ez elég a rövidlátó maradiak gyűlöletének kiváltására.

A korát messze meghaladó matematikus kereste az emberi boldogsághoz vezető utat is. Egyik, valószínűleg 1850 körüli időből származó feljegyzésében a következőket találjuk: „... szomorú és kétes, sőt önmagára nézve... is legveszélyesebb ... a mások elnyomása s romjára építeni akarni önboldogságot! A társadalmi reform alapfeltétele tehát, hogy az emberek belássák a közösségi érzés egyedül üdvözítő voltát. Egyáltalában semmiféle egyéni üdv nem létesíthető vagy nem állhat fenn közüdv nélkül” – írta Bolyai. Ahhoz pedig, hogy az egész emberiség megértse ezt a mindenkit boldogító alapelvet, egy Údvtan című művet szándékozott összeállítani, amelyből az egész emberiség megismerhetné az általános boldogsághoz vezető utat. Szerinte az Údvtan ismerete mintegy előfeltétele a boldogságnak: „Az üdv egyik jelentékeny és lényeges részét alkotja az Údvtannak megtanulása, a másikat, nem kevésbé nemeset és jeleset az Údvtannak megfelelő életmód. Bolyai azt remélte, hogy ha az Údvtan elkészül, annak hatására a társadalom átalakul.”

A Tan alapján szerveződő államok nemzeti ellentétektől mentesen könnyen egyesülhetnek. Magyarország és Erdély unióját is elsősorban ebből a szempontból, az egységesség következtében megnövekedett lehetőségek és hatékonyság szempontjából üdvözölte: „az unió egy lépés az emberi nem egyesülése, tehát az Isten országa felé”. Amit lépésenként, „minden republika republikáinak” a szerveződésével egyszer majd elérhetőnek remél. Talán ezért is törődik annyit – hozzáértéssel, és látható élvezettel – a földgömb országainak és régióinak természetes és célszerű politikai-gazdasági, geográfiai beosztásával. Gondolkodásában eljut – egy napjainkban is alakuló szervezet – az Európai Unióhoz hasonló közösség szerveződéséig.

Tudományos gondolkodás, művészetre való érzékenység, társadalmi problémák megoldása és a boldogság keresése. Bolyai János a XIX. század első felében jóval megelőzve kora társadalmát, utat mutatott a ma emberének. Utat mutatott, de úgy gondolom, nem mindig a jó úton jártunk.

A 28. évkönyv elé

Az 1800-as évek végén kezdődő és az 1900-as évek első felében folytatódó – egymást viharos gyorsasággal követő – tudományos felfedezések, találmányok talán egy kicsit elbizakodottá is tették az emberiséget. S ami szomorúbb, hogy tudósok ezrei dolgoztak olyan találmányokon, amelyek nem az emberiség javát, hanem egy másik népcsoport elpusztítását szolgálták. A tudományos kutatás az elmúlt másfél száz évben hihetetlen fejlődésen ment keresztül:

- az emberek a lovas kocsikból egyre tökéletesebb és gyorsabb autókba szálltak át,
- a Leonardo da Vinci által megálmodott repülő szerkezet ma már a hangsebességet átlépi, és legnagyobb példányai emberek százait viszik át néhány óra alatt egy másik földrészre,
- gyáróriások ontják az olyan szerkezeteket, amelyek az emberek kényelmét szolgálják, és egy lakásba belépve hűtenek, fűtenek, mosnak, szárítanak, világítanak,
- atomenergia, amit először pusztításra terveztek, de ma szerencsére jórészt az emberiség érdekeit szolgálja, és amellyel kapcsolatban Gábor Dénes azt írta: „Nem hagyhatjuk abba az innovációt, mert tigris hátán lovagolunk.”

S vigyázzunk, mert miközben a lehető legnagyobb kényelemben élünk, közben

- az energiaéhségünk kielégítése érdekében a természetet gyógyíthatatlan sebeket ütünk,

- a bennünket körülvevő növényzetet, az erdőket kiirtjuk,
- az ózontpajzsot elvékonyítjuk,
- a vizeinket ihatatlanná szennyezzük,
- különböző állatfajokat véglegesen eltüntetünk Földünkéről.

De nincs ez másképp a társadalmi és gazdasági történések és törekvések terén sem.

Míg Bolyai az Űdvtan megalkotása során a boldogságot keresi és gondolkodásában eljut a különböző népek uniójáig, addig a huszadik század embere

- különböző nagyságú területekért milliók életét áldozta fel,
- más nemzethez, valláshoz tartozókat tömegével gyilkolt le.

A jószomszédi kapcsolatok helyett vasfüggönnyel különültek el egymástól, és nemzetek önállósodási törekvései kölcsönös népiirtásba torkolltak.

Van még mit tanulnia Bolyaitól a ma emberének is. Ebben az értékvesztett, elsőkélyesedő világban egyre nagyobb szükségünk van a biztos tudással rendelkező, a művészet iránt fogékony, a másik embert tisztelő, környezettudatos gondolkodású fiatalokra. Hiszem, hogy a magyar iskolák, így a mi gimnáziumunk is olyan kis műhelyként, szigetként tudnak működni, ahonnan ilyen tanítványokat bocsáthatunk útunk.

Ezen gondolatok jegyében a Bolyai Napok rendezvénysorozatát megnyitom.

Leérettségizett az első ötosztályos két tanítási nyelvű osztály

Batki Arnold

A 2010/2011-es tanév végén ismét olyan pillanat érkezett el iskolánk történetében, amely számvetésre, visszatekintésre és értékelésre kényszerít mind tanárt, mind pedig diákot. Leérettségiztek ugyanis azok a tanulók, akik az intézményünkben folyó ötosztályos angol-magyar két tanítási nyelvű képzésben elsőként kezdték meg tanulmányukat 2006-ban. Az idáig

vezetű út – mint az általában lenni szokott – sikerekkel, kudarcokkal, örömmel és bánattal volt teli, viszont a kemény munka, a sok befektetett energia végül meghozta gyümölcsét: az osztály minden tagja jó szintű, sokrétű nyelvtudással felvértezve lépett ki az alma mater kapuján.

A kezdetekkor – Árpádné Vincze Marietta osztályfőnök tanárnő irányításával – 32 tanuló járt az osztályba, közülük 16 diák naponta járt be, 4-en kollégiumban laktak, 12-en pedig Salgótarján különböző iskoláiból érkeztek. Viszont nemcsak a lakóhelyük, hanem a felkészültségük, tudásszintjük, képességeik és angol nyelvi előképzettségük tekintetében is óriási különbségek voltak az osztály tagjai között. Az első (előkészítő) évfolyam feladata éppen az volt, hogy ezeket kiegyenlítsék. Az ötévfolyamos képzés pontosan azért vezetett be iskolánkban, hogy azok a gyermekek is részt vehessenek a két tanítási nyelvű képzésben, akik korábban nem tanulták a nyelvet. A 9. évfolyamon a diákok heti 18 órában tanultak angolt (három csoportban), 3 órában magyar nyelv és kommunikációt, 3 órában matematikát és testnevelést, 1-1 órában informatikát, éneket és rajzot. A 10. évfolyamon kezdtek 3 tantárgyat (matematika, történelem és biológia) angol nyelven tanulni, és minden más tantárgyból beléptek a hagyományos gimnáziumi képzésben a 9. évfolyamon oktatott tantárgyak. Az utolsó két évben kötelező tantárgy volt a célnyelvi civilizáció, amelynek keretében a tanulók az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok földrajzá-

val, nevezetességeivel, történelmével, kultúrájával, politikai vonatkozásaival, oktatási rendszerével és hagyományával ismerkedtek meg alaposabban.

Az évek során igen nagyarányú volt a lemorzsolódás: 4 tanuló nem tudta teljesíteni a követelményeket angol nyelvből, s így átkerült a normál tantervű osztályba. További 5 tanuló távozott még az osztályból egyéb okok miatt. A 12. évfolyamtól kezdődően sokféle emelt szintű előkészítőre jártak, attól függően, hogy milyen irányba szerettek volna továbbtanulni. Sokan választották a történelem emelt szintű előkészítőt, hiszen többen készültek gazdasági főiskolára, jogi egyetemre, valamint nemzetközi kapcsolatok szakirányba.

Az osztály az 5 év során fokozatosan formálódott jó közösséggé, melyhez nagyban hozzájárultak a közös rendezvények, kirándulások és színházlátogatások. Nyelvi szempontból ki kell emelni az angliai tanulmányutat, amelyen a 9. év végén az osztály valamennyi tagja részt vett. Ez volt az egyik első alkalom, hogy a diákok „élesben” is kipróbálhatták, hogy az előkészítő év során milyen nyelvi jártasságra tettek szert, hiszen itt angolul kellett kommunikálniuk a tanárokkal és a fogadócsalád tagjaival. Mindenképpen hasznos volt az angliai tartózkodás, főleg a hallásértés és a beszédkézség fejlesztése szempontjából. Pár évvel később szintén anyanyelvi környezetben, az Egyesült Államokban nyílt lehetősége a nyelvgyakorlásra az osztály néhány tanulójának. A chicagói cserekapcsolat minden résztvevő számára nagyon hasznos és felejthetetlen élmény volt.

Mivel a képzés kiemelt végcélja az, hogy a diákok eszközként tudják az angol nyelvet használni, a nyelvet tanító szaktanárok munkája rendkívül fontos szerepet játszott az elért eredményekben. A kezdő csoport tanára, Gedőcziné Berger Mária tanárnő így értékelte az eltelt öt évet:

„Annak ellenére, hogy csupán egy osztály végzett még csak az ötosztályos két tanítási nyelvű képzésben, úgy gondolom a szisztéma előnyei egyértelműen megállapíthatók.

Az első úgynevezett előkészítő év során a kezdő csoport óriási mennyiségű nyelvi ismeretre tett szert. A 12

A megújuló közoktatás jegyében

nyelvi óra, az anyanyelvi tanár segítő munkája és a szaktárgyi alapozó órák lehetővé tették, hogy az év végére magabiztos, használható tudásra tettek szert a gyerekek. Biztonsággal meg tudták érteni magukat az angliai tanulmányút során, és a következő évben a szaktárgyak elsajátítása idegen nyelven megléphető volt a számukra. Az előkészítő év azokat a tanulókat is kiszúrta, akik nyelvi képességek és szorgalom hiánya miatt ebben a csoportban ugyan nem maradhattak, de sikeresen folytathatták tanulmányaikat iskolánk egy nem speciális osztályában.

A következő évek a haladó csoport és a kezdők ismeretanyaga közti különbségek lefaragásával, csökkentésével telt. Szisztematikus munkával ezek a különbségek egyre zsugorodtak. A tanulók rendszeres önképzéssel, angol irodalmi alkotások, regények, újságok eredetiben olvasásával, angol nyelvű filmek nézésével, beszámolók, prezentációk készítésével szélesztették tudásuk spektrumát, gyakorlatilag szórakozást jelentett sokuknak a nyelvvel történő foglalkozás a szabadidejükben, és örömmel újságolták mit láttak, mit olvastak legutóbb.

Az utolsó évben a folyamatos csiszolása és a nyelvi strukturák, szókincs választékosága került az órák középpontjába. A szókincs bővítése tematikus olvasmányokkal és azok tartalmi megbeszélésével csoportmunkában történt. Heti rendszerességgel 200 szavas fogalmazásokat adtak be, melyekben az adott témáról alkotott véleményüket kellett kifejteni megadott szempontok és szerkezeti elemek felhasználásával.

Sokan sikerrel próbálkoztak felsőfokú nyelvvizsgával, de az igazi bizonyíték arra, hogy tudásuk a képzés végére szinte azonos szintre került a haladó csoporttal az emelt szintű érettségi volt, amelyen osztályzatokat és százalékot tekintve is csaknem ugyanúgy teljesítettek, mint a másik csoport tagjai.”

A másik csoport tagjait Zsivéráné Fekete Borbála tanárnr készítette fel. Ő így foglalta össze tapasztalatait:

„Szintfelmérő alapján három csoportba osztottuk az osztályt. A haladó csoport tanulójának nagy része igen jó előképzettséggel érkezett a gimnáziumba, a többiek pedig általában igyekvők voltak. Az előkészítő év végén elmondhattuk, hogy mindenkit alkalmasnak tartottunk arra, hogy angol nyelven tanulja a választott tantárgyakat a következő tanévtől. A csoport tagjai komolyan vették a tantárgyat. Rendszeresen ké-

szültek és aktívan részt vettek a tanórai munkában. A 9. és a 11. évfolyam végén felmértük a tudásukat. A 13. évfolyamon a 13 főből kilencen tettek emelt szintű angol nyelvi érettségi vizsgát. A többiek már rendelkeztek felsőfokú állami nyelvvizsga-bizonyítvánnyal. Az érettségien egy kivételtől eltekintve mindenki 60% fölött teljesített.”

A középiskolai tanulmányokat lezáró vizsgán mind emelt, mind pedig középszinten igen szép eredményeket értek el a tanulók: magyar nyelv és irodalomból 4,96, angol nyelvből 4,91, történelemből 4,70 lett az átlag. Az emelt szintű angol nyelvi érettségiben csupán két diák teljesített 60% alatt, mindkét csoportból egy-egy tanuló. Kicsit gyengébben teljesítettek a diákok matematikából (3,70), de ez részben annak volt betudható, hogy az angol nyelvű feladatsor most nehezebb volt, mint a magyar nyelvű. Feltétlenül meg kell említeni azokat a tanulókat, akik kitűnő érettségivel zárták gimnáziumi tanulmányaikat: Bolla Tímea, Hajnovics Réka, Kristán Anita, Tótok Fanni, Varga Lilla és Zsetkó Nikolett. A továbbtanulási mutatók is figyelemre méltóak: az osztályból 23 fő jelentkezett felsőoktatásba, és 20 főt vettek fel.

A diákok is szívesen emlékeznek az itt eltöltött öt évre. A kezdő csoport egyik tanulója, Kristán Anita a Gedőcziné tanárnr által tartott angol nyelvű történelmet emelte ki, mert ez volt, amit a leginkább kedvelt és ami „lexikálisan a legtöbbet adta”. Szintén ebbe a csoportba járt Bolla Tímea, aki így emlékezett:

„Két tannyelvű = nulláról egy jó nyelvtudási szintre eljutni. Ezt én a saját bőrömről tapasztaltam... Persze semmit sem adnak ingyen, így meg kellett izzadni az első évben a heti 18 óra angollal nekem is. Viszont ha a figyelem egy kis szorgalommal párosul, nem lehet semmi gond. Az angol nyelven tanult tárgyak és a célnyelvi civilizáció is segítettek a minél színesebb eszközkészlet elsajátításában. A tanulmányi utak is egyedülállóak; Anglia és Chicago élménygazdag helyek és jó gyakorlati alkalmak. ... Háls köszönet Gedőcziné Berger Mária tanárnrnek!”

A haladó csoportba járt Varga Lilla, aki így látta a képzést:

„Szerintem a képzés legnagyobb előnye, hogy magas szintű nyelvtudásra tettünk szert viszonylag rövid idő alatt. Bár nem volt könnyű dolguk azoknak, akik általános iskolában nem tanultak angolt, de az első év végére a heti 18 nyelvóra őket is olyan szintre hozta,

A megújuló közoktatás jegyében

hogy mindenféle nyelvi akadály nélkül tudtak angolul tárgyakat tanulni a későbbiekben. A lektori órák is nagyon sokat segítettek a fejlődésben. Különböző kiejtésekkel, beszédtempókkal találkozhattunk, így javult a hallásértésünk. Eleinte voltak ugyan gondjaink a megértéssel és önmagunk megértetésével, de úgymond rá voltunk kényszerítve, hogy angolul kommunikáljunk, és az idő előrehaladtával egyre könnyebben tudtuk venni a nyelvi akadályokat. A csereutak során pedig a nyelvtanuláson túl felejthetetlen élményekkel és tapasztalatokkal gazdagodtunk.”

Tótok Fanni is ebben a csoportban tanult, és tapasztalatait így összegezte:

„Amit én kiemelnék a két tannyelvűről, hogy nekem nagyon sokat segített a biológia angolul tanulása; az egyetemen nagyon jól kamatoztatható a magyar

képzéseken is! Nagyon jó volt, hogy eljuthattunk külföldi utazásokra (én emiatt örülök kifejezetten, hogy ezt az iskolát választottam), sok tapasztalatot szereztünk, és nagyon jól megtanultunk angolul! A civilizációt is nagyon szerettem, mert sok érdekességet tanultunk meg, amit másol nem tanultunk volna.”

Összességében tehát elmondható, hogy az első osztályos két tanítási nyelvű osztály tagjai küzdelmes, de mindenképpen eredményes időszakot hagytak maguk mögött. Szinte mindegyikük most már valamelyik főiskolán, egyetemen próbálja kamatoztatni az itt megszerzett tudást, a képzés során csiszolódott készségeket. Az eddigi eredmények alapján úgy tűnik, érdemes volt annak idején ezt a képzési formát elindítanunk és végigvinnünk. Reméljük, hogy kirepült diákjaink is így gondolják.

A gyakornoki rendszer működtetése

Kiss Ernőné
igazgatóhelyettes

2008. január 1-től a diplomát szerző tanárok kötelesek gyakornoki időt tölteni abban az intézményben, amelyik alkalmazza őket.

A gyakornok hároméves szakmai gyakorlattal nem rendelkező, határozatlan időre pedagógus-munkakörbe kinevezett közalkalmazott. Munkáját a gyakornoki program alapján végzi, melyet a mentorául kinevezett vezető tanár - vele előzetesen egyeztetve - állít össze.

A program három szakaszra osztható.

Az első szakasz a kezdő szakasz, a második a haladó és a harmadik a befejező szakasz.

Az első és a második szakaszban a gyakornokkal szemben kétféle elvárás fogalmazódik meg. Az egyik a szabályok követése, a másik pedig a tapasztalatszerzés különféle területeken, elsősorban a tanítás terén.

A szabályok követése azt jelenti, hogy a gyakornoknak a 2 év során meg kell ismernie azokat a fontos dokumentumokat, törvényeket, amelyek az iskolai életet szabályozzák.

Ezek a dokumentumok a következők:

- a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX törvény
- az intézmény nevelési, pedagógiai programja
- a házirend
- az intézmény gyakornoki szabályzata
- az éves munkaterv
- a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1984 (VI.8.) MKM rendelet
- az intézmény Szervezeti és Működési szabályzata
- az intézmény minőségirányítási programja
- az intézmény egészségnevelési, környezeti nevelési programja
- az intézményi érdekképviseleti szervek működése (Szakszervezet, KAT)
- a tanügy-igazgatási dokumentumok
- a munkavédelemre, balesetvédelemre, tűzvédelemre vonatkozó szabályok.

A tapasztalatszerzés a következő területeken folyik: a tanításban, a tanításhoz kapcsolódó adminisztrációs feladatok végzésében (naplővezetés), valamint egyéb tevékenységekben, szervezési feladatokban.

A tanítási folyamatban a gyakornoknak meg kell tanulnia tanmeneteket írni, meg kell ismernie az intézmény különböző képzéseinek - a négyosztályos, a hatosztályos és a két tanítási nyelvű képzések - programjait és ezek alapján kell tanmenetet készítenie.

További teendők: dolgozatok összeállítása, óravázlatok készítése, hospitálás mások óráin, óralátogatások, óramegbeszélések, konzultáció a szakmai segítővel vagy segítőikkel, részvétel team munkában, bekapcsolódás a versenyzetetésbe.

Az egyéb tevékenységek területén fontos, hogy a gyakornok részt vegyen nevelőtestületi értekezleteken, fogadó órákon és bekapcsolódjon mind a tantestület, mind a munkaközösségi munkába. Részt kell vennie tanórán kívüli eseményekben, be kell kapcsolódnia ezek szervezési feladataiba. Ünnepeket, műsorokat kell szerveznie, illetve kirándulásokon tanulói kíséretet kell ellátnia.

Az értékelés egy szempontsor alapján történik. Ez tartalmazza a gyakornok önértékelését, a szakmai segítő értékelését és a következő időszak fejlesztési területeinek meghatározását.

Ebben az időszakban segíteni kell a gyakornok beilleszkedését az iskolai munkába, fejleszteni szakmai munkáját, órai viselkedését. Motiválni kell a kezdő tanár kollégát, hiszen a pályakezdés meghatározza majd a későbbi évek munkáját is.

Az igényesség, a magas szintű tanítás, az elvárásoknak való megfelelés kialakítása ekkor alakul ki.

A befejező szakaszban folytatódik a szabályok követése, illetve a másik elvárás a gyakornokkal szemben a gyakorlati tudás megalapozása és alkalmazása a tanítás során.

A befejező szakaszban az első 2 évben tapasztaltak alapján konkrét feladatok megvalósítása következik, illetve az elméleti tudás gyakorlatban történő alkalmazása a fő célkitűzés.

Így a gyakornoknak a gyakorlati tudást kell megalapoznia tanítási gyakorlatában és egyéb tevékenységekben. Tudatosan, tervszerűen, osztályra szabottan készítse tanmeneteit, mélyítse el ismereteit a tanított

korosztály életkori sajátosságait illetően és az oktatáshoz kapcsolódó eszközök használata területén, és fejlessze módszertani kultúráját. Képes legyen a konfliktuskezelésre és a megfelelő kommunikáció kialakítására a tanulókkal, szülőökkel és munkatársakkal szemben. Egyéb írásban elkészítendő feladatok is várnak a gyakornokra.

A befejező szakasz értékelése ugyanúgy történik, mint a kezdő, majd az értékelő megbeszélés után a gyakornoki időszak a gyakornok minősítésével zárul.

Természetesen mindenféle követelményt nem lehet ennyi idő alatt teljesíteni, hiszen a problémák és minden más egyéb is majd az évek során a tanítási folyamatban fog időről időre előjönni.

A gyakornoki szabályzat egyik erőssége, hogy a tanári pályát kezdő kollégákat a munkájuk során alkalmazott törvényi háttér megismerésére készíteti, így tájékozottá válnak az iskolai munkát meghatározó törvények, rendeletek és rendelkezések útvesztőiben.

Másrészt biztosítja számukra a folyamatos ön- és továbbképzést, segíti, hogy megismerjék az iskola belső életét és lehetővé teszi számukra, hogy „szakmájukat” jó szinten műveljék. Emellett ez a rendszer nagymértékben segíti a kezdő kollégák beilleszkedését a tantestületbe, hiszen folyamatos kapcsolatban vannak a mentorokkal és a szakmai munkaközösség tagjaival.

Egy ilyen program már befejeződött. Úgy gondolom, hogy mint minden pályán, a tanárin is, fontos a tapasztalatok átadása, a kezdő kollégák segítése, hogy megtalálják a helyüket, hogy helyes értékrendet alakítsanak ki, hogy szakmájukat jó színvonalon műveljék és elinduljanak azon az úton, amelynek során jó tanárokká válnak, akiket a tanulók és a szülők szeretnek és tisztelnek, és akiket a kollégáik is megbecsülnek.

Vizsgák a Bolyaiban a 2010/2011-es tanévben

Bagyinszki Boglárka
igazgatóhelyettes

Egy-egy tanévben, több időszakban, többféle vizsga zajlik az iskolákban. A végzős osztályok számára érettségi vizsgák, az alsóbb éveseknek osztályozó vizsgák, különbözőzeti vizsgák, az emelt szintű előkészítőknél felév végi és év végi vizsgák, a két tanítási nyelvű képzésben részt vevő osztályokban szintvizsgák – és sajnos a követelményt nem teljesítő diákjainknak javítóvizsgák. A hozzánk érkező, továbbtanulni készülő általános iskolás diákoknak felvételi vizsgákat tartunk. Ezek közül néhányról számol be ez a cikk – pár gondolatot, adatot bemutatva a tavalyi év tükrében.

Érettségi vizsgák

A 2010/2011-es tanév a hetedik volt azóta, hogy a kétszintű érettségi rendszert bevezették. Ez volt az utolsó olyan év, amikor a vizsgákat az Oktatási Hivatal az Észak-magyarországi régióban együtt bonyolította le Nógrád, Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében; a következő évtől ugyanis a vizsgaszervezés – más feladatok mellett – a közben már megalakult megyei Kormányhivatalok feladata lesz majd.

A kétszintű rendszer bevezetése óta először fordult elő, hogy iskolánkat kijelölték az őszi (október-novemberi) időszakban középszintű vizsgát szervező iskolának, így ebben az évben kétszer is folytak írásbeli és szóbeli vizsgák nálunk. Az őszi középszintű érettségiken 93 tanuló vett részt, ők 11 tantárgyat választottak, közülük 45 tanuló volt bolyais diák, a többiek más iskolákból érkeztek. Az október 18-tól 26-ig tartó írásbeli időszak nem kis többletmunkát jelentett a tanároknak, hiszen a felügyeletet ők látták el, a lyukas órákat, délutánjukat feláldozva erre. Mivel természetesen ezeken a napokon az iskolánkban minden évfolyamunkon rendes tanítás is zajlott, a zavartalan lebonyolítás érdekében az alsóbbi folyosó termeiből időlegesen kiszorultak a csoportok, osztályok. Az őszi szóbe-

li vizsga november 18-án, 19-én és 20-án zajlott, ahol a felkészült előrehozott vizsgázók mellett jó néhány kevésbé felkészült, javítóvizsgás tanuló feleletét hallgatta és értékelte a vizsgabizottság. Óhatatlanul is összehasonlítást tettünk saját osztályaink eredményeivel, és ez megerősítette azt, hogy a bolyais diákok érettségi vizsgáira, szóbeli feleleteire évről-évre büszkéek lehetünk.

A május-júniusi, azaz a „rendes” érettségi vizsgaidőszakban 4 végzős osztályunk 106 tanulója tett érettségi vizsgát, hozzájuk csatlakozott 29 előrehozott és 18 ismétlő, kiegészítő vizsgára jelentkező diák. Az elért szép eredmények az évkönyv végén táblázatos formában részletesen is tanulmányozhatók. A korábbi évekhez hasonlóan a tavaszi vizsgaidőszakban iskolánk emelt szintű vizsgaközpontként is működött, amikor nemcsak helyet adtunk az emelt szintű vizsgáknak, hanem az írásbeliken a felügyeletet – az egy időben zajló középszintű vizsgákkal együtt – az iskolánk tanárai látták el. A teremcsereket és azt, hogy néhány szünetben szinte lábujjhegyen, suttogva kellett a folszó szinten közlekedni, a diákság fegyverzetten viselte, „cserébe” 4 napig nem jöhettek be az iskolába a magyar, történelem, matematika és az angol nyelv írásbelik alatt.

Örvedetes, hogy iskolánk tanulói nagy arányban jelentkeznek és tesznek évről-évre emelt szintű érettségi vizsgát. A két tanítási nyelvű osztályainkban az emelt szintű angol érettségit szinte mindenki választja, hiszen így lehet 60%-os eredmény és két másik tárgyból angol nyelven letett sikeres vizsga esetén felsőfokú nyelvviszsgálattal egyenértékű érettségi bizonyítványhoz jutni. Az angol mellett más tárgyakból is kiemelkedő számban jelentkeznek tanulónk emelt szintű vizsgára, mint biológiából, történelemből, magyarból, vagy éppen földrajzból, kémiából. Néhány számadat is igazolja mindezt – összehasonlítva iskolánk adatait az OH honlapján megjelenített országos statisztikai adatokkal a 2011.évi május-júniusi időszak vizsgáit tekintve:

	Országos átlag	Iskolánk adatai
Összes vizsgák száma	532 166	653
Emelt szintű vizsgák száma	30 774	70
Emelt szintű vizsgák aránya (%)	5,78 %	10,71%

A megújuló közoktatás jegyében

Nemcsak a diákjainak vállalják be nagy számban az emelt szintet, hanem a bolyais tanárok közül is sokan – 17 fő – vállalkoztak emelt szintű írásbeli dolgozatok javítására, vagy emelt szintű szóbeli vizsgákon vizsgáztató feladatokra.

Osztályozóvizsgák

Iskolánkban az őszi és a tavaszi érettségi vizsgaidőszakot mindig megelőzik az osztályozóvizsga-időszakok, hiszen minden évben vannak olyan tanulóink, akik egy-egy tárgyból előrehozott érettségire jelentkeznek és a tantárgyuk még nem ért véget. Az érettségire való jelentkezésük akkor válik érvényessé, ha a tanuló az adott tárgyból a helyi tantervben megfogalmazott követelményeket teljesítette és ezt bizonyítványba beírt osztályzattal igazolni tudja. A 2010/2011-es tanévben az őszi időszakban 37, míg a május-júniusi vizsgák előtt 16 tanulónk tett osztályozóvizsgát. A tantárgyakat és az érettségi vizsgán elért eredményeik átlagát mutatja a következő táblázat.

Emelt szintű vizsgák

Az emelt szintű előkészítő foglalkozások egy részére jellemző, hogy a szaktanárok a félév vége előtt, illetve az év vége előtt vizsgákat tartanak. Ez az elmúlt tanévben a magyar, a történelem, biológia és a fizika emelt szintű foglalkozásokra volt jellemző iskolánkban. A vizsgák tantárgytól függően írásbeli és szóbeli részekből tevődtek össze, az itt kapott érdemjegy a félévi és év végi jegyek megállapításakor nagyon hangsúlyos volt. A vizsgák célja egyrészt az ismeretek rögzítése, ami nem könnyű, hiszen egy félévnyi tananyagot kell átismételni – másrészt a szóbeli feleletek során a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése, amire év közben kevesebb idő jut. Az érettségi vizsgák szóbeli vizsgarészein is fontos (és pontokat jelentő) szempont az önálló témakifejtés, a mondanivaló logikus gondolatmenetbe rendezése, a felelet megszerkesztettsége – így az emelt vizsgák mintegy főpróbaként szolgálnak a tényleges vizsgák előtt.

	Őszi időszak		Tavaszi időszak	
	Vizsgázók száma	Átlageredmény	Vizsgázók száma	Átlageredmény
Angol nyelv	27 fő	4,74	10 fő	5
Német nyelv	7 fő	4,86	4 fő	5
Informatika	---	---	13 fő	4,3
Matematika	2 fő	5	---	---
Biológia	1 fő	5	---	---
Földrajz	1 fő	4	---	---
Kémia	---	---	1 fő	5
Rajz	---	---	1 fő	4

Kompetenciamérés – 2010

Viszczy Zsuzsanna
pedagógiai értékelési
szakértő

Az Országos kompetenciamérés 2010. május 26-án nyolcadik alkalommal mérte fel a közoktatásról szóló törvényben meghatározott tanulók 6., 8. 10. évfolyamos csoportjának teljes körében a szövegértési képességeket és a matematikai eszköztudást. A mérésben alkalmazott feladatok nem a tudástartalom elsajátításának mértékét mérik, a felmérés nem az adott tanévi tananyag ismeretanyagának számonkérése, hanem azt vizsgálja, hogy a diákok a közoktatásban addig elsajátított ismereteket milyen mértékben tudják alkalmazni a mindennapi életből vett feladatok megoldásában.

A szövegértés területén a különböző szövegekhez (elbeszéléshöz, rövid történethez, magyarázó szöveghez, menetrendhez vagy éppen egy szórólaphoz) kapcsolódó kérdések jellemzően az információk visszakeresését, következtetések levonását, kapcsolatok felismerését vagy a szöveg részeinek vagy egészeinek értelmezését várják el a tanulóktól minden évben.

A matematikai eszköztudás területén pedig az alkalmazott feladatok valamilyen életszerű szituációban megjelenő probléma matematizálását, megoldását és a megoldás kommunikálását kéri a tanulóktól a matematika különböző területeit érintve (mennyiségek és műveletek; hozzárendelések és összefüggések; alakzatok síkban és térben; események statisztikai jellemzői és valószínűsége).

A felmérést minden iskola minden 6., 8. és 10. évfolyamos tanulója megírja, az eredményekről a tanév rendjéről szóló rendeletben meghatározott időpontig minden iskola visszajelzést is kap. Ez segíti az iskolákat abban, hogy objektív képet kapjanak teljesítményükről, megismerjék erősségeiket és gyenge pontjaikat a két felmért tudásterületen. A mérési eredmények megismertetése az iskolákkal az alkalmazásképes tudás jelentőségének felismerésére és a javítás igényének erősítésére is alkalmas. Az évről-évre ismétlődő mérési eredmények a módszerek eredményességének mutatói is lehetnek az elkövetkező években.

A méréshez szükséges 6., 8. és 10. évfolyamon használt kérdőívek, feladatlapok elkészítését, a mérések lebonyolítását, továbbá a beérkezett adatok rögzítésével, az iskoláknak és az iskolafenntartóknak szóló jelentések elkészítésével kapcsolatos feladatokat országos szinten az Oktatási Hivatal végzi.

Változások az Országos kompetenciamérés skáláiban
(a skála módosításának okai)

A kompetenciamérések bevezetésénél is megfogalmazott, ám akkor adatvédelmi szempontok miatt nem megvalósítható igény volt, hogy az egymást követő évek mérési eredményei tanulói szinten követhetők legyenek.

A **követéses mérés** lehetőségének megteremtése érdekében az adatvédelmi szabályoknak megfelelően az oktatásért felelős kormányzat és a mérés megvalósításáért felelős hivatal közösen kidolgozta a tanulói mérési azonosítót. Ezt az azonosítót minden mérés előtt a tanuló intézménye generálja ugyanúgy, ahogyan eddig, ugyanakkor a központi szerveren működtetett generátor egy tanulóhoz mindig ugyanazt a mérési azonosítót rendeli.

A követéses visszajelzés a 2010. évi méréstől válik lehetővé, a 2008. évi 6.-os és 2010. évi 8.-os, vagy 2008. évi 8.-os és 2010. évi 10.-es eredmények összehasonlításával, és a fejlődés vizsgálatával.

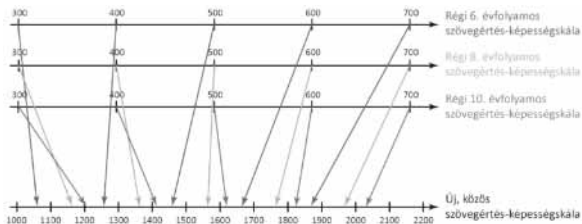
Az összehasonlítást nagymértékben megkönnyíti az, hogy az évfolyamok eddig külön-külön kalibrált skáláit egy közös skálára cserélték. Erre az elméleti modellek lehetőséget adnak, hiszen a tartalmi keret a szövegértési képességet, illetve a matematikai képességet olyan képességeként definiálja, amely egy folytonos skálával leírható.

Az új szövegértés és matematika skála kialakítása, kapcsolata a régi skálákkal

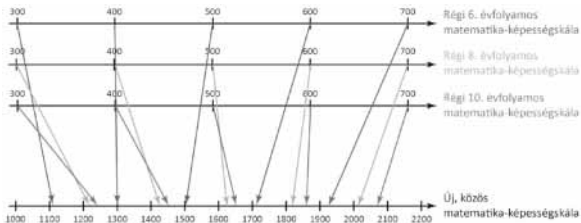
A közös, évfolyamfüggetlen skála kialakításának feltétele az is, hogy az egyes évfolyamok tesztjei közös feladatokat is tartalmazzanak. Ezek a közös feladatok jelölik ki a képességskálán azokat a pontokat, amelyeken keresztül az évfolyamok közötti összekötés érvényesül. Mivel a kompetenciamérésekben évek óta szerepelnek közös feladatok a különböző évfolyamok tesztfüzetjeiben mind a szövegér-

A megújuló közoktatás jegyében

A régi szövegértési skálák és az új szövegértési skála kapcsolata

A régi matematika skálák és az új matematika skála kapcsolata

tés, mind a matematika területén, ez a feltétel adott a közös skála kialakításához.

A képességszintek

A képességskálák újradefiniálásával elkerülhetetlenül együtt járt az új, közös skálán meghatározott, közös képességszintek kialakítása is. Mivel a közös skála a három évfolyam eredményeit összefogva szélesebb, mint az évfolyamonkénti skálák voltak, és mivel több feladat szerepel az új skálán, mint amennyivel külön-külön az évfolyamonkénti skálák esetében rendelkeztek, az új szövegértés és matematika skálán több, szám szerint 7-7 képességszintet tudtak kialakítani.

A szintek eléréséhez szükséges képességek alapján úgy ítélték meg, hogy a 6. évfolyam esetében a 3. képességszint, a 8. és a 10. évfolyam esetében a 4. képességszint az a minimális szint mind a két területen, amelynek elérése szükséges ahhoz, hogy a tanuló eredményesen tudja alkalmazni képességeit a további ismeretszerzésben és az önálló tanulás során.

1. Standardizált átlagos képességek

Iskolánk átlagos standardizált képességét a felmérésben részt vett többi iskola eredményeihez viszonyítva képességpontban láthatjuk. Az 1. táblázatban az intézmény létszámadatait láthatjuk, míg a 2. táblázatban az

A megújuló közoktatás jegyében

Az iskola létszámadatai			
Évfolyam	Képzési forma	Tanulók száma	
		Összesen	A jelentésben szereplők
8.	6 évfolyamos gimnázium	35	34
10.	6 évfolyamos gimnázium	30	27
10.	4-5 évfolyamos gimnázium	64	58

1. táblázat

Átlag eredmények			
Mérési terület	Évfolyam	Átlageredmény (megbízhatósági tartomány)	
		Az iskolában	Országosan
Matematika	8.	1789 (1746;1833)	☹☹ 1622 (1622;1623)
	10.	1781 (1762;1808)	☹☹ 1613 (1612;1614)
Szövegértés	8.	1738 (1696;1773)	☹☹ 1583 (1582;1584)
	10.	1804 (1785;1823)	☹☹ 1620 (1619;1621)

Az intézmény eredményénél szignifikánsan alacsonyabb az adott érték

Az intézmény eredménye nem különbözik szignifikánsan az adott értéktől

Az intézmény eredményénél szignifikánsan magasabb az adott érték

2. táblázat

Átlageredmények								
Mérési terület	Évfolyam	Képzési forma	Átlageredmény (megbízhatósági tartomány)					
			Az iskolában	Országos	Az előző viznyítási csoport		A második viznyítási csoport	
					Nevé	Értéktartomány	Nevé	Értéktartomány
Matematika	8.	6 évf. gim.	1789 (1746;1833)	☹☹ 1622 (1622;1623)	☹☹ 1751 (1751;1751)	Középső 6-évf. gim.	☹☹ 1744 (1742;1754)	
	10.	6 évf. gim.	1778 (1727;1830)	☹☹ 1613 (1612;1614)	☹☹ 1792 (1788;1795)	Középső 6-évf. gim.	☹☹ 1780 (1772;1786)	
	10.	4-5 évf. gim.	1783 (1756;1809)	☹☹ 1613 (1612;1614)	☹☹ 1690 (1695;1698)	Középső 4-5-évf. gim.	☹☹ 1666 (1663;1668)	
Szövegértés	8.	6 évf. gim.	1738 (1696;1773)	☹☹ 1583 (1582;1584)	☹☹ 1724 (1720;1727)	Középső 6-évf. gim.	☹☹ 1719 (1713;1724)	
	10.	6 évf. gim.	1814 (1777;1856)	☹☹ 1620 (1619;1621)	☹☹ 1794 (1791;1797)	Középső 6-évf. gim.	☹☹ 1779 (1772;1785)	
	10.	4-5 évf. gim.	1799 (1777;1823)	☹☹ 1620 (1619;1621)	☹☹ 1734 (1734;1737)	Középső 4-5-évf. gim.	☹☹ 1709 (1706;1711)	

Az intézmény eredményénél szignifikánsan alacsonyabb az adott érték

Az intézmény eredménye nem különbözik szignifikánsan az adott értéktől

Az intézmény eredményénél szignifikánsan magasabb az adott érték

3. táblázat

átlageredményeket hasonlíthatjuk össze az országos eredményekkel.

A konfidencia-intervallumok figyelembevételével a mi eredményünk mindkét évfolyamon mindkét területen szignifikánsan jobb az országos átlagánál.

2. A diákok képességeloszlásának néhány jellemzője az iskolánkban és azokban a részpopulációkban, amelyekbe a mérés alapján beletartozunk

A 3. táblázatban diákjaink és a megfelelő viszonyítási csoportok képességeloszlása hasonlítható össze.

A táblázatból kiolvashatjuk a megfelelő átlagértékeket és az összehasonlítás után megállapíthatjuk, hogy egyetlen esetben sem alacsonyabb szignifikánsan iskolánk eredménye az egyes viszonyítási csoportokban.

3. Az iskola eredménye a tanulók CSH-indexének és korábbi eredményének tükrében

Az iskolák eredményének megítélésében fontos a teljesítmény szerinti abszolút sorrend, ugyanakkor ennek az értékelésnek számos hiányossága is van: a nemzetközi és hazai tanulmányok mind alátámasztják, hogy a tanulók háttere, otthoni körülményei jelentős mértékben meghatározzák képességeik, eredményeik alakulását. Semmi nincs akkora hatással a gyermek fejlődésére, mint a saját szülei. Éppen ezért az intézmény teljesítményének megítélésakor a családi hátteret is figyelembe véve adták meg a tanulók eredményeit. A tanulói kérdőív néhány, a család

A megújuló közoktatás jegyében

szociális-kulturális helyzetére vonatkozó kérdésére adott válasza alapján számították a tanulók jelentésben szereplő CSH-indexét.

A 4. táblázat és 5. táblázat alapján is elmondható, hogy mind az országos regresszió, mind a megfelelő képzési forma telephelyeire illesztett regresszió alapján tanulóink teljesítménye szignifikánsan jobb, vagy az elvártak megfelelő volt.

Az idén, csakúgy, mint tavaly is, minden diák a kapott azonosítója segítségével az interneten keresztül (www.kompetenciameres.hu) saját eredményét is meg tudja nézni, így a fenti adatok ismeretében minden diák el tudja helyezni magát a képességkálán, mind országos, mind helyi környezetben.

A telephely eredménye a tanulók CSH-indexének tükrében				
Mérési terület	Évfolyam	Képzési forma	A tényleges eredmény a várhatóhoz képest	
			Országos regresszió alapján	A megfelelő képzési forma/településtípus telephelyeire illesztett regresszió alapján
Matematika	8.	6 évf. gimn.	😊	😊
	10.	6 évf. gimn.	😊	😊
	10.	4-5 évf. gimn.	😊	😊
Szövegértés	8.	6 évf. gimn.	😊	😊
	10.	6 évf. gimn.	😊	😊
	10.	4-5 évf. gimn.	😊	😊

A telephely eredménye szignifikánsan magasabb a várhatónál

A telephely eredménye nem különbözik szignifikánsan a várhatótól

A telephely eredménye szignifikánsan gyengébb a várhatónál

4. táblázat

A telephely eredménye a tanulók korábbi eredményének tükrében				
Mérési terület	Évfolyam	Képzési forma	A tényleges eredmény a várhatóhoz képest	
			Országos regresszió alapján	A megfelelő képzési forma/településtípus telephelyeire illesztett regresszió alapján
Matematika	8.	6 évf. gimn.	😊	😊
	10.	6 évf. gimn.	😊	😊
	10.	4-5 évf. gimn.	😊	😊
Szövegértés	8.	6 évf. gimn.	😊	😊
	10.	6 évf. gimn.	😊	😊
	10.	4-5 évf. gimn.	😊	😊

A telephely eredménye szignifikánsan magasabb a várhatónál

A telephely eredménye nem különbözik szignifikánsan a várhatótól

A telephely eredménye szignifikánsan gyengébb a várhatónál

5. táblázat

Az Országos kompetenciamérésről további információkat a www.oh.gov.hu honlapon találhat minden érdeklődő.